

Stanowisko Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty, w sprawie zmian w oświacie, zapowiedzianych w dniu 27 czerwca 2016 r.

OSKKO, Olsztyn, dn. 13 lipca 2016 r.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty (OSKKO)¹ przedstawia postulaty dotyczące planowanych zmian w oświacie i wnioskuje o ich uwzględnienie.

I. Oświata, od początku zapowiedzianych zmian, będzie borykała się z nieznajdującym uzasadnienia, systemowym problemem.

Jak wiele trzeba zmienić, by nie uzyskać zmiany? Projektowane zmiany powodują pojawienie się nowego, obciążającego setki samorządów, miliony uczniów, rodziców i ponad pół miliona nauczycieli problemu wielkiej reorganizacji sieci szkół, która nie znajduje uzasadnienia w przewidywanym podwyższeniu jakości edukacji w dającej się przewidzieć przyszłości. Nie wskazano celu powrotu do sytuacji sprzed reformy edukacji w 1999 r., tak istotnego, by uzasadniał wieloletnie problemy organizacyjne i finansowe, od banalnych spraw jak konieczność wymiany setek tysięcy pieczętek (w tym pieczęci urzędowych), dokumentów, usług (nowe sztandary, numery NIP, itp.) po wielkie wydatki na odprawy zwalnianych nauczycieli i reorganizację budynków. Nie zgadzamy się ze zdaniem, że w wyniku proponowanej zmiany strukturalnej żaden nauczyciel nie straci pracy. Utrata pracy czeka też pracowników administracyjnych redukowanych i likwidowanych szkół. To dla wszystkich społeczności lokalnych wielki problem społeczny i materialny.

W propozycji cofnięcia systemu oświaty do 1999 r. nie zwrócono uwagi na powody, dla których przed prawie już 20 laty wprowadzono w Polsce reformę edukacji. Zmiany miały na celu wyeliminować patologie i dysfunkcje minionego systemu, takie jak:

- niedostosowanie systemu edukacji z PRL do przemian cywilizacyjnych i społecznych;
- kryzys roli wychowawczej szkoły;
- nierówność szans edukacyjnych we wszystkich aspektach (na każdym poziomie, w mieście i na wsi, w dostępie do średniego i wyższego wykształcenia);
- niedostosowanie systemu edukacji do zapisów konstytucji oraz do reformy ustrojowej państwa;
- ówczesne niedostosowanie kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb gospodarki rynkowej.

Rekomendacje OSKKO:

Niezmienne proponujemy 12 lat kształcenia ogólnego w rozbiciu na 6 lat szkoły podstawowej + 3 lata gimnazjum + pełne 3* lata liceum ogólnokształcącego. Za pozostawieniem obecnego modelu kształcenia zdecydowanie przemawia fakt obowiązkowego 9-letniego kształcenia ogólnego, co jest istotne w aspekcie wyrównywania szans edukacyjnych oraz wydłuża okres podjęcia decyzji co do wyboru dalszego kierunku kształcenia (zawodowe, ogólnokształcące). Skrócenie o rok kształcenia ogólnego będzie niekorzystne szczególnie dla uczniów, którzy zdecydują się na dalszą naukę w szkole kształcącej w zawodzie. Pełne 3 letnie liceum (4 letnie technikum) umożliwi, naszym zdaniem, osiągnięcie celu jakim jest przygotowanie młodzieży do zdania egzaminu maturalnego.

*Co oznacza: „pełne 3”? Postulowany system kształcenia ogólnego wiąże się ze zmianą terminu egzaminów zewnętrznych. Postulujemy, by do egzaminu gimnazjalnego uczniowie przystępowali w ostatnim tygodniu maja lub pierwszym tygodniu czerwca, natomiast egzamin maturalny powinien rozpocząć się dla abiturientów w ostatnim tygodniu czerwca lub pierwszym tygodniu lipca.

¹ OSKKO zrzesza około 5 000 dyrektorów, liderów, urzędników oświatowych i ma 33 000 zidentyfikowanych korespondentów. Jest to głos istotnej liczby osób profesjonalnie zajmujących się zarządzaniem w oświacie.

II. W debacie społecznej nie poruszono kwestii zasadniczej proponowanej zmiany – zmiany ustroju szkolnego.

Zasadnicza zmiana systemu szkolnego – likwidacja całego poziomu szkół, reorganizacja wszystkich innych – nie została poddana dyskusji społecznej.² W czasie debat nie wskazano argumentów, dokumentów, badań na ten temat, które by ją uzasadniały. Nie przedstawiono dowodów na zasadność edukacyjną celu zmiany.

Kształcenie w Polsce stoi na wysokim poziomie, świadczą o tym liczne badania i rankingi, w tym międzynarodowe. Istnieją obszary oświaty wymagające interwencji lub wsparcia. To na nich powinno się skupiać działanie państwa, aby nakład pracy setek tysięcy nauczycieli został wykorzystany dla dobra uczniów.

Nie uwzględniono głosów w sprawach, nad którymi debatę odbyto. Np. debata w Ministerstwie Edukacji Narodowej, poświęcona nadzorowi pedagogicznemu³ przyniosła efekty wskazujące na potrzebę ulepszenia ewaluacyjnego nadzoru pedagogicznego, wsparcia ewaluacji wewnętrznej.

Prawie dwie dekady pracy nad wprowadzeniem polskiej oświaty i polskich uczniów, absolwentów w XXI wiek i wielki kapitał ludzki, zbudowany na wspólnej pracy, zaufaniu do państwa, może zostać zaprzepaszczony. Nauczyciele i kadra kierownicza, liderzy zmian w edukacji odczuwają fasadowość i brak partycypacji w procesie projektowanej zmiany.

III. Dostrzegamy negatywne społeczne konsekwencje zmiany organizacji szkół podstawowych.

W szkole, do której uczęszczają dzieci w wieku wczesnoszkolnym, a także często przedszkolnym (5-13 lat), pojawić się ma młodzież gimnazjalna w wieku do 15 lat. Całkowicie zmienia to specyfikę dzisiejszej szkoły podstawowej – bezpiecznego, przyjaznego dzieciom miejsca, wolnego od nieuniknionego kontaktu z o wiele starszymi uczniami w wieku dojrzewania. Dyrektorzy i nauczyciele mający doświadczenia wyniesione z pracy w ośmioklasowej szkole podstawowej już w latach 90. XX wieku borykali się z agresją i bullyingiem obecnymi w takich szkołach. Dziś to zjawisko znacząco się wzmoże/nasili, ze względu na obserwowaną w ostatnich czasach akcelerację ogólnego rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży.

„Duże szkoły podstawowe”. Zapowiedź MEN stworzenia „dużych szkół podstawowych” przywraca problemy wychowawcze i społeczne nieznane od dekad. Oświatowe molochy były jednym z głównych problemów szkoły PRL, generowały/wyzwalały agresję, panowała w nich anonimowość. Z kolei ewentualne umieszczenie szkół w kilku budynkach generuje kolejne problemy, związane z prawidłową, bezpieczną organizacją procesu edukacyjnego.

Kumulacja roczników. W perspektywie pojawia się inne niekorzystne zjawisko – **w roku 2019 spotkają się w naborze do szkół ponadgimnazjalnych dwa pełne roczniki szkolne**, a biorąc pod uwagę daty urodzenia będą to 3 roczniki 2003-2004-2005.

Rekomendacje OSKKO:

Rekomendujemy niepodwyższanie wieku szkolnego uczniów kształconych w szkole podstawowej. Dzisiejsza szkoła podstawowa jest rozwiązaniem optymalnym i bezpiecznym.

Uwaga: W grę może wchodzić **uczęszczanie dzieci starszych do innego budynku, np. po zlikwidowanym gimnazjum, lecz w takim razie po co taka zmiana – skoro już tak jest?**

² Resort edukacji przeprowadził debaty wojewódzkie oraz centralne w siedzibie MEN, lecz żaden z tematów spotkań nie dotyczył głównego problemu – przebudowy całego systemu. Nie zapytano partnerów społecznych, nauczycieli, rodziców o tę kwestię. Nie zapytano również wykonawców zmiany – samorządów.

³ Debata Oświatowa – spotkanie w MEN, 18 czerwca 2016 r. „Organizacja Nadzoru Pedagogicznego”.

IV. Zarzut deprofesjonalizacji zarządzania szkołami w obliczu poważnych zadań restrukturyzacyjnych.

Likwidacja i przekształcenia szkół w całej sieci wskazuje na nieuniknione pojawienie się problemu wymiany kadry kierowniczej na niespotykaną dotąd skalę. Stowarzyszenie uznaje takie zjawisko za słaby punkt planowanych zmian, a osoby bez doświadczenia nie powinny tworzyć nowych i przekształcać istniejących szkół.

Rekomendacje OSKKO:

Przykładem dobrej praktyki/dobrego rozwiązania zarządzania oświatą była praktyka reformy 1999 r. – powierzania tworzenia gimnazjów oraz przekształcania szkół najbardziej doświadczonym dyrektorom, z praktyką kierowania placówkami. Zachęcamy do praktykowania dobrego zarządzania oświatą na poziomie samorządów i kuratoriów oraz do wykorzystania zasobów ludzkich budowanych latami.

V. Przekreślenie dorobku gimnazjów.

Likwidacja gimnazjów oraz ich zespołów nauczycielskich, które wypracowały nowatorskie, autorskie metody i projekty pracy z młodzieżą w okresie dorastania, to niepowetowana strata dla całej edukacji. Nie jest tak, że można zespoły ludzkie odtworzyć z ich pojedynczych przedstawicieli, bo buduje się je latami. Po latach pracy zyskaliśmy w Polsce nową grupę specjalistów, potrafiących pracować z uczniami w trudnym wieku dojrzewania. Dzisiejszy trzynasto-czternasto-piętnastolatek jest zupełnie inaczej ukształtowanym młodym człowiekiem niż 20 lat temu. Od kilkunastu lat budujemy zasoby gimnazjalnej kadry, które mają sprostać tym wyzwaniom. **Nauczyciele gimnazjów udowodnili to, wypracowując obniżenie poziomu agresji w gimnazjach do poziomu niższego niż w szóstych klasach szkoły podstawowej.** Aktualnie to dorobek tych szkół jest wykorzystywany przez aktywnych nauczycieli, w pracy szkół innych poziomów.

VI. Szkoły ponadgimnazjalne nie potrzebują wydłużania czasu edukacji.

Potrzebują one właściwego wykorzystania tego czasu, który mają. Przede wszystkim poprawę jakości kształcenia przyniosą zmiany w podstawach programowych.

Rekomendacje OSKKO:

W Stanowisku OSKKO⁴ oraz w niniejszym dokumencie powyżej wskazaliśmy rozwiązanie – w postaci pełnych **trzech lat kształcenia, z przeniesieniem matur na początek lipca.** Pora oddać liceum pełne trzy lata, co jest rozwiązaniem zdecydowanie prostszym i tańszym niż zmiana struktury systemu.

Sprzyja temu także rezygnacja ze sprawdzianu w szkole podstawowej, która daje komisjom egzaminacyjnym więcej czasu na pracę nad pozostałymi egzaminami.

Wskazujemy jednocześnie na **potrzebę korekty kształcenia** w liceum. Warto, zachowując ogólne cele kształcenia w poszczególnych przedmiotach, przemyśleć treści kształcenia z przedmiotów realizowanych na III i IV etapie edukacyjnym tak, aby całość treści kształcenia w edukacji ogólnej zamykała się w gimnazjum, a nie była podzielona pomiędzy gimnazjum i pierwszą klasę szkoły ponadgimnazjalnej. Wskazujemy na potrzebę zmiany szkolnych planów nauczania, aby umożliwić nauczanie poszczególnych przedmiotów na dwóch poziomach: podstawowym dla wszystkich uczniów i rozszerzonym w zależności od wyboru kierunku kształcenia. W poszczególnych klasach zapewnić równomierne i proporcjonalne do realizowanych treści kształcenia liczby godzin, z zachowaniem możliwości elastycznego ustalania szkolnych planów nauczania poprzez godziny do dyspozycji dyrektora. Sugerujemy, aby liczba godzin w klasie maturalnej nie była mniejsza niż w pozostałych klasach. Obecnie w poszczególnych klasach wynosi 30, 32 i 29 godzin tygodniowo.

⁴ „Stanowisko OSKKO ws. planowanych w 2016 i latach kolejnych zmian w oświacie”:
http://www.oskko.edu.pl/stanowisko_oskko-czerwiec2016/

VII. Oświata przedszkolna pada ofiarą reform.

Edukacja przedszkolna jest fundamentalna dla dalszego kształcenia dzieci. **Zasadniczym błędem jest planowanie edukacji natury szkolnej w przedszkolu, gdzie potrzebujemy rozwoju dziecka w sferze społecznej i emocjonalnej, wyrównania szans.**

Dzieci trzyletnie – wielkimi przegranymi zmian w sieciach szkół i dokonywania przesunięć wieku rozpoczynania kształcenia w szkołach. Jak informują samorządy i dyrektorzy, dla części dzieci trzyletnich, zabraknie miejsc w przedszkolach. W pierwszej kolejności muszą one zapewnić opiekę dzieciom sześciolatkom realizującym roczne, obowiązkowe przygotowanie przedszkolne.

Tracą też pięciolatki, które należy objąć obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym, by dzieci pięcioletnie, szczególnie ze środowisk zaniedbanych wychowawczo i edukacyjnie, znalazły się w przedszkolu.

Rekomendacje OSKKO:

Wnioskujemy by środki, które zaplanowano na realizację reformy strukturalnej przeznaczyć **na zapewnienie edukacji przedszkolnej i ww. rozwoju społecznego wszystkim dzieciom w wieku 3-5 i 6 lat.**

Rekomendujemy obowiązkowe przygotowanie przedszkolne dla dzieci pięcio- i sześciolatki, z racji prawa zapisania do szkoły zarówno jednych jak i drugich. Przygotowanie przedszkolne do szkoły podstawowej wyrównuje szanse wszystkich dzieci w Polsce – tych ze środowisk miejskich jak i wiejskich, z ośrodków zamożnych i tych zaniedbanych.

VIII. Pozytywna opinia dla przywrócenia ustawowego poziomu finansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Z uznaniem przyjmujemy zapowiedź przywrócenia szkołom **niezbędnych i należnych im środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli** oraz zaniechania skandalicznej praktyki ostatnich ponad 3 lat – blokowania zapisów Karty Nauczyciela w drodze ustawy o budżecie, w zakresie „1%” na doskonalenie nauczycieli. W sytuacji gdy najniższym punktem oświaty ostatnich lat jest wspieranie rozwoju szkół przez państwo, dostęp do doskonalenia zawodowego stanowił skuteczne wsparcie, u źródła problemów szkolnych.

Rekomendacje OSKKO:

Ważne jest, aby środki w większości były dysponowane przez szkołę. Dyrektorzy i nauczyciele najlepiej znają potrzeby szkoły.

IX. Inne, istotne dla oświaty kwestie.

Ponownie podnosimy konieczność uregulowania istotnych dla oświaty kwestii jak m.in.: statusu zawodowego nauczyciela (w tym dyrektora szkoły/placówki), finansowania oświaty, które zostały przekazane MEN w naszym stanowisku z dnia 15 czerwca 2016 r.

[\(http://www.oskko.edu.pl/stanowisko_oskko-czerwiec2016/\)](http://www.oskko.edu.pl/stanowisko_oskko-czerwiec2016/)

Zarząd OSKKO

Kontakt:

tel. 513 057 830

email: oskko@oskko.edu.pl marek.plesniar@oskko.edu.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty (OSKKO) National Association of Management Staff in Education

ul. Żniwna 58, 10-811, Olsztyn

Poland

www.oskko.edu.pl email: oskko@oskko.edu.pl